

5. Hangszeres virtuózok és műveik a 19. században

[hangversenyetűd, hangszeres átiratok, noktürn, mazurka, polonéz; PAGANINI, LISZT, CHOPIN]

Nicolò **PAGANINI** (1782–1840) – rövid pályakép

- **Genovában** született;

- első mandolin- és hegedúleckéit apjától, **Antoniótól** kapta, aki dokkmunkás és amatőr zenész volt

Később hivatásos zenészektől is tanult:

- ❖ Giovanni **CERVETTO** (helyi hegedűs) és Giacomo **COSTA** (a genovai színházi zenekar karmestere) hegedülni tanította
- ❖ Francesco **GNECCO** zeneszerzéstanára volt;
- ❖ már **12 éves** korában fellépett nyilvános hangversenyen

Napóleoni háborúk idején:

- 1801 és 1809 között **Luccában** működött, az ottani zenekar hegedúseként és Felice **BACIOCCHI** herceg zenetanáraként

Első két koncertturnéja **olasz városokra** korlátozódott (1810–1824; illetve 1825–1827)

- (közben **börtönben** is ült, miután 1814-ben **megszöktetett egy Angiolina **CAVANNA** nevű fiatal lányt**, akivel néhány hónapig együtt élt;
- **sok alkalmi kapcsolata** volt, soha **nem házasodott** meg;
- 1824-ben kiderült, hogy **súlyos nemi betegséggel fertőződött**, ami sok egészségügyi problémát okozott neki későbbi éveiben)

- 1828-ban **Bécsben** és **Prágában** koncertezett
- 1829–1830: **német** városokban és **Lengyelországban**
- 1831–1834: **Franciaországban** és **Nagy-Britanniában**
- 1840-ben, **Nizzában** halt meg, de hamvait csak **36 évvel később temették el Parmában**, miután halála előtt **elutasította az utolsó kenet felvételét**, és a nizzai püspök megtiltotta megszentelt földbe való eltemetését

Nicolò PAGANINI – Művei

1820: Ricordi megjelenteti **első műveit:**

- ☐ az **op. 1-es 24 hegedű-capricciót**,
- ☐ **2 sorozat szonátát hegedűre és gitárra** (opp. 2–3)
- ☐ és **hat gitárkvartettet** (opp. 4–5)

A capricciokat: nem koncertelőadásra szánta, lényegében olyan **koncertetűdök**, amelyek **hangversenydarabként** is megállják a helyüket

Emellett **hegedűversenyeket** is írt

- **az első** : (op. 6, komp. 1816), eredetileg Esz-dúrban van, E-dúr hangolású hegedűn kell játszani (**scordatura**), de általában D-dúr transzpozícióban szokták előadni
- **a második** : (h-moll, op. 7, komp. 1826) **zárótétele a közismert La Campanella rondó**, amelynek témájára **Liszt** nagy zongorafantáziát is írt

PAGANINI hatása

- bár **excentrikus (kirívóan másféle) személyiségével** és előadói stílusával kapcsolatban akadtak **kritikus hangok a kortársak körében**, a komoly muzsikások többsége **nagyra értékelte**

- többen is **virtuóz átiratokat**---> op. 24-es capriccióból

SCHUMANN :

- ☐ **két opusznyi zongoraetűdöt** jelentetett meg: az op. 3-at 1832-ben, az op. 10-et 1835-ben (mindkettő **hat-hat capriccio átiratát** tartalmazza);
- ☐ **Paganini alakja** a Carnival című zongoraciklusában (op. 9, no. 17; megj. 1837) is felbukkan

LISZT :

- ☐ **hat Paganini-etűdjének** két megfogalmazása is van: az első 1840-ben, **PAGANINI halála évében** jelent meg, **Emberfeletti nehézségű etűdök Paganini nyomán** címmel (az 5. darab a **La Campanella** rondó átirata, amelyre **külön bravúrfantáziát** is írt; a többi a 24 capriccióból való);
- ☐ a második, javított kiadás 1851-ben jelent meg, **Nagy Paganini-etűdök** címmel; mindkét kiadvány ajánlása **Clara SCHUMANN-nak** szól

(NB: **a nyilvános szólókoncert mint olyan megteremtője** éppen **Clara SCHUMANN és LISZT volt**; **ők adtak először ilyen hangversenyeket**, korábban nem volt szokásban; késő **18. századi** nyilvános hangversenyeken rendszerint **zenekar és több szólista** is közreműködött)

- **PAGANINI op. 1-e** végsősoron két virtuóz hangszeres műfaj történetében is meghatározónak bizonyult:

egyrészt a **koncertetűd**, másrészt **a zongoraátirat** szempontjából is fontos

LISZT Ferenc (Franz LISZT, 1811–1886) – rövid pályakép

- Raidingban/**Doborjánban** született (ma Burgenland), németajkú családban; apja és nagyapja egyaránt az **Eszterházy-család** szolgálatában állt

- ❖ **hétéves korától apja tanította**, aki maga is tehetséges műkedvelő zenész volt;
- ❖ **1820-ban** már nyilvános hangversenyeken lépett fel **Sopronban és Pozsonyban**

- 1822-ben **magyar nemesek támogatásával apja kíséretében Bécsbe** ment, ahol

- a Beethoven-tanítvány **Carl CZERNY-nél** folytatta zongoratanulmányait,
- **Antonio SALIERI**-től pedig zeneszerzést tanult;
- **BEETHOVEN**-nel is találkozott, az azonban legenda, hogy BEETHOVEN jelen lett volna 1823-as bécsi hangversenyén és homlokon csókolta volna (a Weihekuss = „felavató csók” mítosza kedvelt témája a 19. századi Liszt-ikonográfiának)

- 1823-ban **apjával Párizsba utazott**, ahol azonban nem vették fel a Conservatoire-ra

- 1827-ig Párizs mellett **Londonban**, valamint számos **német városban** is koncertezett

- 1827-ben **édesapja váratlanul meghalt tífuszfertőzésben**, **Liszt így mintegy magára maradt Párizsban**, ahol magához vette édesanyját, és a koncertezéssel átmenetileg felhagyva a tanításból élt

- az 1830-as párizsi forradalom hatására **Forradalmi szimfóniát tervezett írni** – semmi nem lett belőle, de az évtizedekkel későbbi **Hősi gyász** **szimfonikus költemény** ennek a tervnek az örököse

- 1832-ben **Paganini** párizsi fellépésének élménye **új ösztönzést** adott neki; ennek nyomán alakította ki

egyéni hangú és rendkívül virtuóz pianista stílusát,

amely az 1830-as években főleg **zongorafantáziák, -átiratok és operaparafrázisok komponálásában** nyilvánult meg

- **a párizsi szellemi élet** : számos kiválóságával kötött **személyes ismeretséget**: többek között **BERLIOZ**-zal, **CHOPIN**-nel, **ROSSINI**-vel, **Victor HUGÓ**-val, **Alfred de MUSSET**-vel, **George SAND**-dal

- 1835-ben szerelmével, Marie D'AGOULT grófnéval **Genfbe szökött**-> az ottani konzervatóriumban tanított;

- **svájci útiélményeinek** Egy utazó albuma, megj. 1842 és Zarándokévek című zongoraciklusa svájci kötetében (megj. 1855) állított emléket
- Genfben született első gyermeke, **Blandine**

- 1837-től a grófnéval **egy ideig Itáliában élt**, itt született második gyermekük, **Cosima**

- 1838-ban kezdetét vette

Liszt zongoravirtuóz pályafutásának fénykora,

a **Glanzzzeit**; 1847-ig gyakorlatilag egész Európát végigkoncertezte, Gibraltártól Szentpétervárig; különösen **nagy sikere volt Bécsben**, illetve **német nyelvterületen**

- 1839-ben megszületett egyetlen fiúgyermeke, **Daniel**, D'AGOULT grófnéval való kapcsolata azonban megromlott, 1844-ben **végleg szakítottak**

- amikor 1847-ben

Weimarban telepedett le,

- ☐ ahol az **Udvari Színház zenekarát** vezette, már másik, lengyel kedvese volt: a szintén férjezett és arisztokrata **Carolyne SAYN-WITTGENSTEIN hercegné**
- ☐ weimari éveiben (1847–1861) számos fontos kortárs opera és szimfonikus mű premierjét vezényelte;
- ☐ ekkor komponálta meg **szimfonikus költeményeinek nagy részét** és **két programszimfóniáját** (**Faust- és Dante-szimfónia**), emellett módszeresen revideálta korábbi zongoraműveit és dalait

- miután az **Udvari Színház intendánsával**, Franz von DINGELSTEDT-tel **egyre több konfliktusa** akadt, 1858-ban pedig Peter CORNELIUS **A bagdadi borbély** című vígoperájának weimari premierje **nagy bukással végződött**, feladta udvari karmesteri állását, majd

-1861-ben végleg távozott Weimarból

- 1861-ben

Rómába ment,

hogyan **feleségül vegye SAYN-WITTGENSTEIN hercegnét**;

- a hercegné befolyásos rokonainak, a HOHENLOHE-családnak elérte, hogy ne kapjon indiszpenzációt, **s így a házassági terv meghiúsult**

- 1869-ig Rómában élt és működött, tevékenységének központjában **egyházi művek komponálása** állt;

- ◆ 1865-ban felvette a **kisebb papi rendeket, vagyis abbé** lett;
- ◆ a korszak két fontos terméke a **Szent Erzsébet legendája**, bem. 1865 és a **Krisztus**, bem. 1872 oratóriumok

- életének 1869-től 1886-ig terjedő szakaszában

Pest, Róma és Weimar között osztotta meg tevékenységét;

1875-ben fontos szerepet játszott a budapesti Zeneakadémia megalapításában, melynek **első elnöke és egyik alapító tanára lett**; itteni működésének emlékét ma a **Régi Zeneakadémia** Liszt Ferenc Emlékmúzeuma őrzi (egykori otthona)

- 1886-ban **Bayreuthban halt meg** (az Ünnepi Játékokra utazott oda), sírja is ott található

LISZT, Mazeppa-etűd – az 1826-os verzió

- a darab keletkezéstörténete az példázza, hogyan lesz egy billentyűs etűdből szimfonikus darab:

- ☐ a mű legkorábbi változata **1826-ban jelent meg, a párizsi** Dufaut és Dubois kiadónál, egy gyermekkori etűdsorozat részeként, amelyet a kis Liszt 48 darabból állónak tervezett, ezért a **48 etűd címet** viselte, de **csak 12 készült el**;
- ☐ ebben a viszonylag ártalmatlan verzióban, amely főleg **két kéz között elosztott tercmenetekből áll**, a darabnak nincs címe;
- ☐ a teljes sorozat az eredeti tervek szerint **valamennyi dúr és moll hangnemben lévő etűdöket** tartalmazott volna;
- ☐ a végül megjelent darabok ereszkedő tercláncot alkotnak, egy-egy dúr darabot egy-egy moll darab követ: C, a, F, d, B, g, Esz, c, Asz, f, Desz, b

- a d-moll etűd 1826-os változata egyszerű kétrészes forma:

Ütem	Rész	Szakasz	Ütem
1–40.	A	a	1–24.
		b	25–40.
41–77.	A1	a1	41–56.
		b1	57–64.
		kóda	65–77.

LISZT, Mazeppa-etűd – az 1837-es/1840-es verzió

- az újabb verziót Liszt egy 1837-es etűdsorozat keretében jelentette meg Bécsben, Haslingernél, amely a **24 nagy etűd** címet viseli, és amely alapvetően az 1826-os sorozat darabjainak koncertetűddé átdolgozott változata;

- ez is **hangnemek szerint rendezett gyűjtemény**, és a címmel ellentétben csak **12 darabot** tartalmaz: C, a, F, d, B, g, Esz, c, Asz, f, Desz, b;
- a darabnak ebben a változatban még mindig nincs címe;
- a teljes etűdsorozat ajánlása Liszt tanárának, Carl CZERNY-nek szól

❑ - 1840-ben Liszt a 4. etűdöt önállóan is publikálta, ezúttal már **Mazeppa címmel**, Victor HUGÓ-nak szóló ajánlással;

❑ Hugo Mazeppa című verse:

- **egy ukrán nemesember története**, akit házasságtörés miatt egy lóra **kötöznek**, amelyet kikorbácsolnak a pusztába;

- a ló végül elpusztul, **Mazeppát** pedig a **kozákok** megmentik és **vezérüknek** választják;
- HUGO mellett **George Gordon BYRON** is feldolgozta a történetet, erősen idealizálva a történelmi alakot;
- a darab diadalmas befejezéséhez Hugo versének **utolsó sorait idézi a kotta**: “Végül lehanyatlik... majd Királyként kel fel újra”

- az 1840-es változat már nem kétrészes, hanem variációs formát követ, azonban a variációk **metruma, tempója és hangneme alapján** lehetséges háromrészes (ABA1) formaként is értelmezni a darabot

LISZT, *Mazeppa*-etűd – az 1840-es verzió felépítése

Ütem	Rész	Nagyforma	Hangnem	Tempó	Metrum
1–24.	téma	A	d	Allegro patetico	6/4
25–56.	1. variáció				4/4
57–72.	2. variáció	B	B	Un poco animato il tempo	
73–105	3. variáció				
106–126.	4. variáció	A1	d	Allegro animato	6/8
127–169.	5. variáció		d/D		2/4

LISZT, *Mazeppa*-etűd – az 1851-es verzió

- az etűd végleges megfogalmazása 1851-ben jelent meg a **Transzcendens etűdök** sorozatában

- a **variációs forma** ebben is megmarad

- - nem egyszerűen dekoratív variációkról van szó;
- mint azt a téma első elhangzása és 3. variációjának összevetése mutatja, **a dallam lényegében változatlan marad**, de a többi zenei paraméter **(tempó, hangnem, letét) megváltoztatásának** köszönhetően a téma karaktere is átalakul

-----> - ezt a technikát

tématranszformációnak vagy tematikus metamorfózisnak nevezzük,

és Liszt esetében nem csak a **zongoradarabokra**, hanem a **szimfonikus művekre** is jellemző kompozíciós technika

- az 1851-es változatban (sőt már az 1841-esben is) a darab ugyanakkor **programatikus bevezetéssel gyarapodott:**

a **szűkített szeptimakkordok** korbácsütéseként, míg az **unisono skálamenetek** mintegy **a ló megindulásaként** értelmezhetők

- az 1851-es változat másik új eleme az előzményekhez képest a **hangszeres recitativo és a diadalmas D-dúr kóda betoldása** a kompozíció végén

LISZT, Mazeppa – a szimfonikus költemény változat

- **weimari éveiben** Liszt zenekari darabbá, szimfonikus költeménnyé dolgozta át a művet (hangszerelése: Fl. pic., 2 Fl., 2 Ob., Cor. ing., 2 Cl., Cl. b., 3 Fg., 4 Cor., 5 Tr., 3 Trb., Tuba, Timp., Triang., Ptti., Gr. C., Archi);

- ☐ a szimfonikus költemény **már nemcsak címében** kapcsolódik az ukrán történelmi személyiséghez és HUGO verséhez: **a partitúra kezdetén a mű zenén kívüli programjaként LISZT teljes egészében idézi a költeményt;**
- ☐ a diadalmas D-dúr befejezést egy további kompozíció feldolgozásával bővítette ki: 1848-ban komponált **A munka himnusza** című **férfikari művének** hangszeres feldolgozásával, melynek szövege Félicité de LAMENNAIS versének német fordítása (ford. Philipp KAUFMANN)

BEMUTATÓ:

1854-ben a weimari Udvari Színház zenekara, és 1856-ban jelent meg nyomtatásban, **Carolyne SAYN-WITTGENSTEIN hercegnének** szóló ajánlással (akinek Ukrajnában voltak birtokai)

A szimfonikus költemény:

- a korábbi zongoradarabokhoz hasonlóan egytételes darab, amelyben azonban különböző karakterű, tempójú, metrumú, hangnemű szakaszok különíthetők el,
- vagyis mintegy különböző tételkaraktereket ötvöz egyetlen megszakítás nélküli folyamattá;
- ezt **egytételbe foglalt többtétélességnek** nevezzük, és általában véve jellemző Liszt szimfonikus költeményeire

- a szimfonikus mű is **bevezetéssel indul, de ez jóval terjedelmesebb**, mint az 1851-es zongoradarab esetében
- a **variációs elv** a szimfonikus költemény felépítése szempontjából is meghatározó
- a **hangnemi terv** azonban eltér az 1851-es etűdtől: a 2. és 3. variációban **B-dúr helyett b-moll és h-moll hangnem kontrasztál a d-moll alaptónalítással**, illetve az egyes variációk között **hosszabb átvezető részek** vannak, mint a zongoraetűdben
- a **4. variációt**, 3/4-es metruma miatt a darab több elemzője is **scherzo-karakterűnek** tekinti
- az **5. variáció** ismét páros ütemű; a végén valósággal **halljuk, hogyan esik össze a végkimerülésbe hajszolt ló**
- az 5. variációt követő **Andante** épp úgy **hangszeres recitativo**, mint az 1851-es etűd befejezését közvetlenül megelőző rész
- a szimfonikus költeményt **hosszú győzelmi induló** kerekíti le, amelyet **trombitajel vezet be** (előbb H-dúrban, C-dúrban, majd D-dúrban szól – mintha fokozatosan közeledne)
- a győzelmi induló témája az etűdökhöz képest **új anyag**: az 1848-ban komponált **A munka himnuszából** származik

LISZT szimfonikus költeményei

Cím	Dátum	Inspiráció
<i>Ce qu'on entend sur la montagne</i> (Amit a hegyen hallani)		HUGO verse
<i>Tasso. Lamento e trionfo</i> (Tasso. Gyász és diadal)		előjáték GOETHE drámájához
<i>Les Préludes</i> (Előjátékok)		előjáték Joseph d'AUTRAN verseihez Lamartine verse
<i>Héroïde funèbre</i> (Hősi gyász)		1830-as forradalom
<i>Prometheus</i> (Prométheusz)		előjáték HERDER drámájához
<i>Mazeppa</i> (Mazeppa)		HUGO verse
<i>Orpheus</i> (Orpheus)		előjáték GLUCK <i>Orpheus</i> ához
<i>Festklänge</i> (Ünnepi hangok)		
<i>Hungaria</i> (Hungária)		
<i>Die Ideale</i> (Az ideálok)		SCHILLER verse
<i>Hunnenschlacht</i> (Hunok csatája)		KAULBACH festménye
<i>Hamlet</i> (Hamlet)		SHAKESPEARE művének weimari előadása
<i>Von der Wiege bis zum Grabe</i> (A bölcsőtől a sírig)		ZICHY Mihály metszete

LISZT programszimfóniái

1. Faust-szimfónia három jellemképben:

- I. Faust (**Faust**)
- II. Gretchen (**Margit**)
- III. Mephistopheles (**Mefisztó**); az egyik befejezésváltozat szerint a végén a **GOETHE művét záró Chorus mysticus** megzenésítése

ajánlás: Hector **BERLIOZ**-nak; komp. 1854, bem. 1857, rev. változat: 1857–1861; megj. 1861

2. Szimfónia Dante Isteni színjátékához

- I. **Inferno**
- II. **Purgatorio**; a végén: III. Magnificat

ajánlás: Richard **WAGNER**-nek; komp. 1855–1856; bem. 1857, megj. 1859

CHOPIN etűdjei

- ❑ **op. 10 tizenkét etűd** (C, a, E, gisz, Gesz, esz, C, F, f, Asz, Esz, c), **LISZT**
Ferencnek szóló ajánlással (komp. 1829–1832, megj. 1833)
- ❑ **op. 25 tizenkét etűd** (Asz, f, F, a, e, gisz, cisz, Desz, Gesz, h, a, c), **Marie D'AGOULT** grófnénak szóló ajánlással (komp. 1835–1837, megj. 1837)
- ❑ **op.-szám nélkül: 3 etűd** (f, Asz, Desz; komp. 1839, megj. 1840) **Ignaz MOSCHELES** Zongoraiskolája számára

NB: **Chopin opusai 1-től 65-ig személyes felügyeletével jelentek meg** nyomtatásban, általában többé-kevésbé eltérő kiadásokban **Párizsban, Londonban és német nyelvterületen;**

- az **op. 66–70 már halálát követően, Julius FONTANA felügyeletével** látott napvilágot, aki korábban **tanítványa és kopistája** volt, de meglehetősen önkényesen adta közre a posztumusz darabokat

Frédéric (Fryderyk) CHOPIN (1810–1849) pályafutása

- lengyel anya és francia származású apa gyermekeként született **Zelazowa Wolában**

- gyermek- és ifjúkorának színhelye: **Varsó** volt,
- legfontosabb mestere pedig József **ELSNER** zeneszerző, a varsói Konzervatórium alapító tanára

Először nyilvános hangversenyen: nyolc éves korában

- ❖ 1828-ban **Berlin**ben, 1829-ben és 1830-ban **Bécsben** koncertezett;
- ❖ Bécsben **hűvösen** fogadták, **Varsóban** pedig nem sokkal távozását követően, 1831-ben **felkelés tört ki az orosz uralom ellen**, melyet az oroszok kegyetlenül levertek

- Chopin ezért Párizsba ment, és ott telepedett le

- **nem foglalkoztatták a lengyel nemzeti függetlenségi törekvések**, és általában a radikális nézetek meglehetősen távol álltak tőle (az op. 10 no. 12-es etűd „Forradalmi” jelzője nem a szerzőtől származik, és csak a halála után terjedt el);

- **lengyel nemzeti stílusú táncdarabjai** hatására azonban **lengyel nemzeti zeneszerzőként könyvelték el**, pedig voltaképpen **igen kozmopolita személyiség volt**

- nyilvános hangversenyei:

- **anyagilag nem olyan sikeresek**, mint más pianisták hasonló koncertjei,
- **elsősorban félig nyilvános körben, arisztokrata és gazdag polgári mecénások szalonjaiban** lépett fel, valamint **tanításból élt**

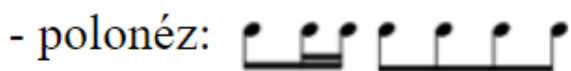
- 1834-ben német városokban, 1837-ben Londonban turnézott

Az életrajzában két sokat emlegetett mozzanat:

- ☐ George SAND álnéven = **Aurore DUDEVANT** írónővel való szerelmi kapcsolata (1837–1847),
- ☐ illetve **súlyos tuberkolózisa**, amely ugyancsak 1837-től jelentkezett egyre erősebben, 1849-ben pedig **halálát okozta**

Jellegzetes mazurka- és polonéz-ritmusok

- mindkét táncnak megvannak a maga jellegzetes ritmusképletei :

A mazurkák:

- ☐ általában népiesebbek (gyakran fordulnak elő bennük a hagyományos dúr-moll **tonalitástól idegen hangsorok**, például líd kvartos hangsorok) és líraibbak

A polonézek:

- ☐ általában arisztokratikusabb és heroikusabb hangvételűek;
- ☐ a mazurkával ellentétben a polonéz **már a 18. században is** nemzetközileg ismert volt;
- ☐ dinasztikus kapcsolatoknak köszönhetően **német és francia szerzők műveiben, J. S. BACH vagy F. COUPERIN** zenéjében is előfordul

CHOPIN zongoraműveinek legfontosabb műfajtypusai

- ☐ mazurkák , polonézok , keringők
- ☐ etűdök , prelűdök
- ☐ noktűrnök, rondók , variációk, scherzók
- ☐ szonáták, balladák, impromptu-k
- ☐ berceuse, barcarolle, tarantella, bolero

A tyrolienne divatja a 19. századi populáris zenében

- az 1820-as évek végétől Európaszerte igen népszerűvé váltak a jódlidalok

- Ausztriában, Svájcban és a német tartományokban persze korábban is jól ismertek és kedveltek voltak

Az 1820-as évek végétől azonban a tirolai Zillerthalból való Rainer-család végigkoncertezte Európát – többek között Párizst is

- óriási sikerrel előadott jódlidalaik divatot teremtettek , olyannyira, hogy repertoárjukat Ignaz MOSCHELES The Tyrolese Melodies címmel 1827–1829 között nyomtatásban is megjelentette

- a párizsi szalonokban és szórakoztató zenés színpadi művekben (többek között Offenbach operettjeiben) is igen népszerűvé vált a tyrolienne-nek nevezett jódlizás

A **noktürn**

- az **olasz** *notturmo* szót már a 18. században használták zeneművekkel kapcsolatban, jellemzően szerenád jellegű darabokra, mivel a szó az olasz *notte (éj) szóból ered*

- a szó **franciás** változatát (*nocturne*) azonban elsőként

- John **FIELD** zongoraművész és zeneszerző használta jellegzetes hangú zongoradarabjaira;
- **CHOPIN** noktürnjeinek is ez volt a fő mintaképe, és hatásukat **LISZT** is elismerte, aki FIELD műveinek **első gyűjteményes kiadásához** (Lipcse, 1859) előszót is írt

- **FIELD** (1782–1837) ír volt, **Dublinban** született,

- az **olasz** Muzio **CLEMENTI** zongoratanítványa volt,
- és nemzetközi karriert futott be;
- többek között fellépett **Londonban és Párizsban** is, de élete egy jelentős részét **Szentpéterváron és Moszkvában** töltötte (utóbbi városban halt meg)

- **18 noktürnjének** többsége dúr hangnemű (mindössze három moll darabja van), de a **jellegzetes textúra**

- ❖ **olasz bel canto operai dallamosságot** utánzó, **díszes jobb kéz szólam**
- ❖ amelyhez a **bal kézben akkordfelbontásos**, gyakran triolás kíséret társul
- ❖ **CHOPIN** noktürnjeinek hangzásában és stílusában is tovább él

- FIELD kísérőszólamai a 18. századi **Alberti-basszusoknál jóval tágabb faktúrájúak**; bőségesen él a **pedállal kitartott hangok lehetőségével** is

- a FIELD által teremtet stílus és letét CHOPIN noktürnjeiben is tovább él,

- ☐ de az ő darabjai jóval komolyabb hangvételűek,
- ☐ a kiírt, variált ismétlések díszítése pedig még költőibb és szabadabb, mint FIELD-nél;
- ☐ nagyon jellemzőek a metrikai löktetéstől idegen, szabálytalan számú ritmusképletek;
- ☐ gyakori az ABA formai felépítés

- a CHOPIN-noktürnök között nagyjából fele-fele arányban vannak a dúr és moll darabok (21 darabból 10 moll), és olyan zenei típusok is feltűnnek nála, amelyek FIELD-nél nem fordulnak elő:

➤ például az op. 37 no. 1-es g-moll noktürn főrésze inkább gyászindulóra emlékeztet, mint bel canto dallamra,

➤ míg az egyenletes negyedértékekben mozgó, **akkordikus középrész** korál jellegű